

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

مروری بر تجارت پاکستان با ایران

حجم تجارت کالایی کشور پاکستان در سال ۲۰۱۸، حدود ۸۴ میلیارد دلار بوده که از این میان حدود ۶۰ میلیارد دلار آن مربوط به واردات پاکستان از سایر کشورها و ۲۴ میلیارد دلار آن مربوط به صادرات این کشور به جهان بوده است. بر اساس آمارهای صندوق بین‌المللی پول، رشد اقتصادی پاکستان در سال ۲۰۱۹ معادل ۳,۳ درصد برآورد و پیش‌بینی شده که رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۲۰ کاهش یابد. در سال ۲۰۱۸ ایران جایگاه خوبی در میان مبادی عمده وارداتی پاکستان نداشته؛ بطوریکه رتبه ۳۰ام را در میان این کشورها از آن خود کرده است. در واقع، در این سال سهم ایران از کل واردات ۶۰,۲ میلیارد دلاری پاکستان تنها ۰,۶ درصد بوده است. در گزارش حاضر با استفاده از آخرین اطلاعات مرکز تجارت بین‌المللی و گمرک ایران، به بررسی وضعیت تجاری پاکستان با جهان و روابط آن با ایران پرداخته می‌شود.

تهیه شده توسط طاهره کریمی دستفانی

بهمن‌ماه ۱۳۹۸

شاخص های مهم اقتصادی پاکستان

- طبق آخرین آمارهای صندوق بین المللی پول از اقتصاد پاکستان (مطابق جدول ۱) این کشور ۱۳۹ امین اقتصاد جهان براساس برابری قدرت خرید (PPP) است. سرانه تولید ناخالص داخلی این کشور در سال ۲۰۱۸ حدود ۵,۷ هزار دلار بوده و انتظار می رود طی سال های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ به ترتیب به ۵,۸ هزار دلار و ۶ هزار دلار برسد.
- رشد اقتصادی پاکستان در سال ۲۰۱۸ حدود ۵,۵ درصد بوده که مطابق برآورد صندوق بین المللی پول این نرخ برای سال ۲۰۱۹ با کاهش ۲,۲ واحد درصدی به حدود ۳,۳ درصد می رسد. طبق پیش بینی این سازمان، روند کاهش سرعت رشد اقتصادی پاکستان در سال ۲۰۲۰ نیز ادامه خواهد یافت و رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۲۰ به ۲,۳ درصد خواهد رسید.
- مطابق جدول ۱، جمعیت پاکستان در سال ۲۰۱۸، حدود ۲,۱ میلیون نفر بوده و پیش بینی می شود طی دو سال آینده این کشور با افزایش جمعیت به میزان ۸ میلیون نفر روبه رو شود.
- نرخ بیکاری پاکستان در سال ۲۰۱۸ حدود ۶,۱ درصد بوده که این نرخ برای سال ۲۰۱۹ نیز مشابه سال قبل، برآورد شده است. طبق پیش بینی صندوق بین المللی پول نرخ بیکاری پاکستان در سال ۲۰۲۰ نسبت به دو سال قبل خود افزایش یافته و به ۶,۲ درصد خواهد رسید.
- نرخ تورم پاکستان در سال ۲۰۱۸ معادل ۵,۲ درصد بوده است. مطابق برآورد انجام شده، در سال ۲۰۱۹ تورم در پاکستان با افزایش ۳,۷ واحد درصدی به رقم ۸,۹ درصد می رسد. پیش بینی می شود افزایش تورم پاکستان در سال ۲۰۲۰ نیز ادامه داشته و به ۱۱,۸ درصد برسد.
- در سال ۲۰۱۸، میزان جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی پاکستان ۲,۳ میلیارد دلار و جریان خروجی آن نیز ۸ میلیون دلار برآورد شده است. میزان انباشت جریان ورودی و جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی نیز در پایان سال ۲۰۱۸ به ترتیب ۴۱,۹ میلیارد دلار و ۱,۹ میلیارد دلار بوده است.
- طبق برآورد صندوق بین المللی پول انتظار می رود سرعت رشد حجم صادرات کالا و خدمات پاکستان در سال ۲۰۱۹ با کاهش شدید نسبت به سال قبل خود مواجه شده و نرخ رشد صادرات آن از ۶,۳ درصد در سال ۲۰۱۸ به ۱ درصد در سال ۲۰۱۹ برسد. اما مطابق پیش بینی ها در سال ۲۰۲۰ سرعت رشد صادرات کالا و خدمات پاکستان مجدداً افزایش یافته بطوریکه با رشد ۵,۷ درصدی نسبت به سال قبل روبرو می شود. همچنین حجم واردات کالا و خدمات پاکستان که در سال ۲۰۱۸ رشد ۱۰ درصدی را تجربه کرده، در سال ۲۰۱۹ با نرخ رشد منفی مواجه شده و به ۹,۱- درصد (طبق برآورد صندوق بین المللی پول) رسیده است. مطابق پیش بینی صندوق بین المللی پول این رشد منفی در سال ۲۰۲۰ نیز ادامه داشته بطوریکه نرخ رشد آن به ۷,۳- درصد خواهد رسید (جدول ۱).

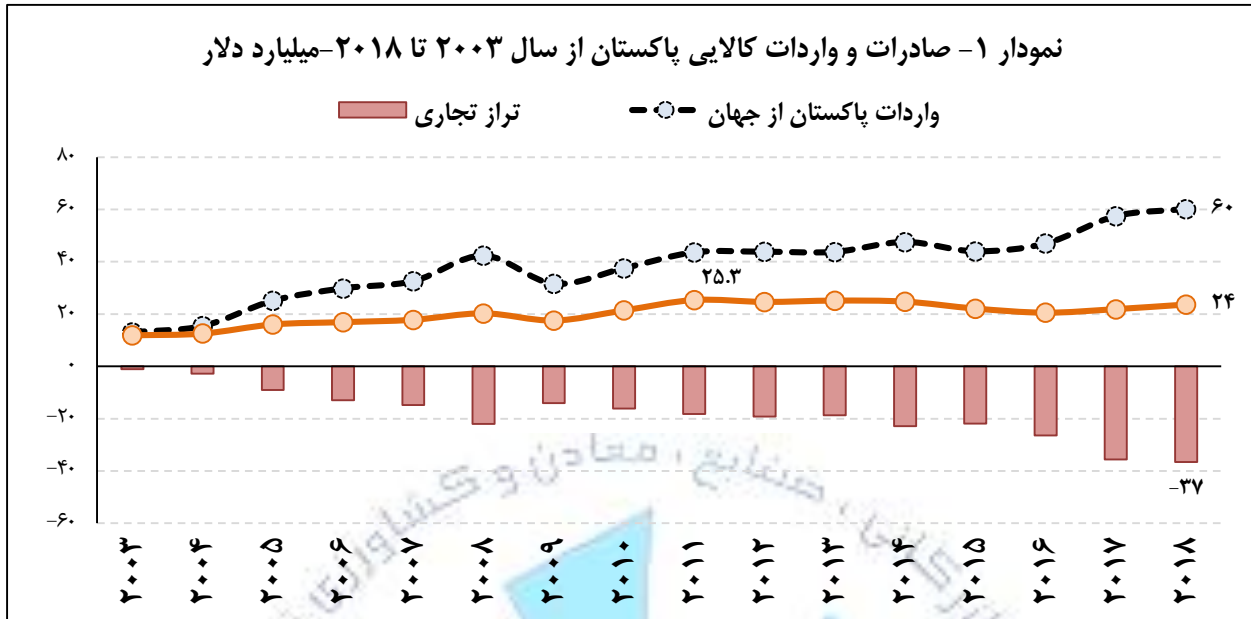

جدول ۱- وضعیت شاخص های اقتصادی پاکستان طی سال ۲۰۱۸ و برآورد و پیش بینی آن در سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰				
شاخص	واحد	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
سرنانه تولید ناخالص داخلی	براساس PPP، دلار	۵۶۹۰	۵۸۷۲	۶۰۱۶
رشد اقتصادی (صندوق بین المللی پول)	درصد	۵.۵	۳.۳	۲.۳
جمعیت	میلیون نفر	۲۰۱	۲۰۴.۷	۲۰۸.۶
نرخ بیکاری	درصد	۶.۱	۶.۱	۶.۲
تورم	درصد	۵.۲	۸.۹	۱۱.۸
جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی	میلیون دلار	۸	-	-
جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی	میلیون دلار	۲.۳۵۲	-	-
نرخ رشد حجم صادرات کالا و خدمات	درصد	۶.۳	۱.۰	۵.۷
نرخ رشد حجم واردات کالا و خدمات	درصد	۱۰	-۹.۱	-۷.۳

منبع داده ها: IMF، UNCTAD

تجارت کالایی کشور پاکستان

- براساس آمارهای مرکز تجارت بین المللی، پاکستان در سال ۲۰۱۸ معادل ۸۴ میلیارد دلار تجارت کالایی با جهان داشته که از این میان، ۶۰ میلیارد دلار آن مربوط به واردات کالا و حدود ۲۴ میلیارد دلار آن نیز مربوط به صادرات کالا بوده است. صادرات کالایی پاکستان به جهان در سال ۲۰۱۸ نسبت به سال ۲۰۱۷ با رشد ۸ درصدی و واردات کالایی آن از جهان در مدت مذکور با رشد ۴,۷ درصدی مواجه شده است.
- مطابق نمودار ۱، روند کلی صادرات و واردات کالایی پاکستان از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۸ افزایشی بوده؛ اما سرعت افزایش واردات این کشور نسبت به صادرات آن به طور قابل توجهی بیشتر بوده است. بطوریکه، در سال ۲۰۰۳ ارزش واردات و صادرات پاکستان به ترتیب برابر ۱۳ میلیارد دلار و ۱۲ میلیارد دلار بوده که در سال ۲۰۱۸ به ترتیب به ۶۰ میلیارد دلار و ۲۴ میلیارد دلار رسیده است.
- بیشترین ارزش واردات پاکستان در بازه زمانی ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۸ مربوط به سال ۲۰۱۸ و بیشترین ارزش صادرات آن مربوط به سال ۲۰۱۱ (۲۵,۳ میلیارد دلار) بوده است.
- با رشد بیشتر سرعت افزایش واردات پاکستان نسبت به صادرات آن، تراز تجاری این کشور نیز منفی تر شده است؛ بطوریکه در سال ۲۰۱۸ پاکستان با بیشترین کسری تجاری پس از سال ۲۰۰۳ مواجه شده است. در سال ۲۰۰۳ تراز تجاری پاکستان با کسری یک میلیارد دلاری همراه بوده که در سال ۲۰۱۸ به کسری ۳۷ میلیارد دلاری رسیده است.

اقلام عمده وارداتی و صادراتی پاکستان

- بیشترین ارزش واردات پاکستان در سال ۲۰۱۸ به «نفت خام و روغن حاصل از مواد معدنی قیری، خام» اختصاص داشته است. ارزش واردات این کالا ۴,۹ میلیارد دلار بوده و سهم ۸,۲ درصدی از ارزش کل واردات کشور در این سال را به خود اختصاص داده است. پاکستان در سال ۲۰۱۸ نیاز وارداتی خود در این کد تعرفه را از کشورهای امارات، عربستان و قطر، تامین کرده است.
- پس از آن، برخی دیگر از کدهای گروه ۲۷ شامل «روغن‌های سبک و فرآورده‌های آن»، «گاز طبیعی» و «سایر روغن‌های نفتی و روغن‌های حاصل از مواد معدنی قیری» به ترتیب سهم ۶,۲ درصد، ۵,۵ درصد و ۵,۲ درصدی از ارزش کل واردات کالایی پاکستان در سال ۲۰۱۸ را از آن خود کرده‌اند.
- ۲۰ قلم عمده وارداتی پاکستان در سال ۲۰۱۸ در جدول ۲ فهرست شده که در مجموع حدود ۴۵ درصد از ارزش کل واردات کشور را داشته‌اند.
- مهم‌ترین کالای صادراتی پاکستان در سال ۲۰۱۸، «برنج نیمه‌سفیدشده یا برنج کامل سفید شده حتی صیقلی یا براق شده» است که با ارزش صادرات حدود ۱,۸ میلیارد دلاری سهم ۷,۴ درصدی از ارزش کل صادرات این کشور را به خود اختصاص داده است.
- «ژاکت یا ژاکت ورزشی از پنبه»، «سایر شستنی‌های رخت‌خواب از پنبه» و «شستنی‌های توالت یا آشپزخانه، از پارچه‌های حوله باف اسفنجی، از پنبه» نیز به ترتیب با سهم ۶,۵ درصد، ۳,۶ درصد و ۳,۳ درصد جایگاه‌های دوم تا چهارم اقلام عمده صادراتی کشور پاکستان را به خود اختصاص داده‌اند.
- ۲۰ قلم عمده صادراتی پاکستان در مجموع سهمی بالغ بر ۴۸ درصد از کل ارزش صادرات کالایی این کشور را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۲-۲۰ قلم عمده واردات کالایی پاکستان در سال ۲۰۱۸			
کد تعرفه شش رقمی	شرح محصول	واردات پاکستان از جهان (میلیون دلار)	سهم از کل واردات کالایی پاکستان (درصد)
۲۷۰۹۰۰	نفت خام (Petroleum oil) و روغن حاصل از مواد معدنی قیری، خام.	۴۹۰۴	۸.۲
۲۷۱۰۱۲	روغن های سبک و فرآورده های آن	۳۷۲۱	۶.۲
۲۷۱۱۱۱	گاز طبیعی	۳۳۹۶	۵.۵
۲۷۱۰۱۹	سایر روغن های نفتی و روغن های حاصل از مواد معدنی قیری	۳۱۱۶	۵.۲
۱۵۱۱۹۰	سایر روغن های نخل و اجزای آن	۱۸۲۸	۳.۰
۲۷۰۱۱۲	زغال سنگ قیری	۱۲۲۵	۲.۰
۵۲۰۱۰۰	پنبه، حلاجی نشده یا شانه نزده	۱۰۴۹	۱.۷
۷۲۰۴۴۹	سایر قراضه ها و ضایعات	۹۴۹	۱.۶
۱۲۰۱۱۰	بذر لوبیای سویا	۹۴۳	۱.۶
۳۱۰۵۳۰	هیدروژن اورتوفسفات دی آمونیوم (فسفات دی آمونیک)	۸۴۲	۱.۴
۸۵۱۷۱۲	تلفن هایی برای شبکه های رادیو تلفنی یا سایر شبکه های بی سیم	۸۳۳	۱.۴
۷۲۰۴۴۱	ضایعات تراشکاری، تراشه، خرده، ضایعات آسیاب کردن، خاک اره، براده سوهانکاری و ضایعات حاصل از پرداخت یا پرسکاری، حتی به صورت بسته	۵۸۵	۱.۰
۰۹۰۲۴۰	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئاً تخمیر شده عرضه شده به نحوی دیگر	۵۵۶	۰.۹
۸۷۰۳۲۱	سایر وسایل نقلیه فقط با موتور پیستونی درونسوز جرقه ای - احتراقی تناوبی	۵۴۲	۰.۹
۳۹۰۲۱۰	پلی پروپیلن	۵۳۹	۰.۹
۸۹۰۸۰۰	وسایل نقلیه آبی و سایر ادوات شناور برای اوراق کردن.	۵۱۶	۰.۹
۷۲۰۸۳۹	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیرممزوج به ضخامت کمتر از ۳ میلی متر	۴۶۶	۰.۸
۳۰۰۴۹۰	سایر داروهای متشکل از محصولات مخلوط شده یا نشده برای مصارف درمان یا پیشگیری از بیماری	۴۳۳	۰.۷
۱۲۰۵۱۰	کلزا یا دانه کلزا دارای مقدار کمی اسید ایروسیک	۳۹۹	۰.۷
۲۷۰۱۱۹	سایر زغال سنگ ها	۳۹۴	۰.۷
مجموع ردیف های فوق		۲۷,۱۳۶	۴۵
کل واردات کالایی پاکستان		۶۰,۱۶۳	۱۰۰

منبع داده ها: مرکز تجارت بین المللی

جدول ۳-۲۰ قلم عمده صادرات کالایی پاکستان در سال ۲۰۱۸			
کد تعرفه شش رقمی	شرح محصول	صادرات پاکستان به جهان (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات کالایی پاکستان (درصد)
۱۰۰۶۳۰	برنج نیمه سفید شده (Semi milled Rice) یا برنج کامل سفید شده (Wholly milled Rice) حتی صیقلی یا براق شده	۱۷۵۸	۷.۴
۶۲۰۳۲۲	ژاکت یا ژاکت ورزشی از پنبه	۱۵۳۰	۶.۵
۶۳۰۲۳۱	سایر شستنی های رخت خواب از پنبه	۸۶۱	۳.۶

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۳- ۲۰ قلم عمده صادرات کالایی پاکستان در سال ۲۰۱۸			
کد تعرفه شش رقمی	شرح محصول	صادرات پاکستان به جهان (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات کالایی پاکستان (درصد)
۶۳۰۲۶۰	شستنی‌های توالت یا آشپزخانه، از پارچه‌های حوله باف اسفنجی، از پنبه	۷۸۶	۳.۳
۵۲۰۵۱۲	نخ از پنبه که اندازه آن کمتر از ۷۱۴/۲۹ دسی تکس بوده لیکن کمتر از ۲۳۲/۵۶ دسی تکس نباشد (نمره آن در سیستم متریک بیش از ۱۴ بوده ولی از ۴۳ بیشتر نباشد).	۷۷۸	۳.۳
۶۳۰۲۳۹	شستنی‌های رخت‌خواب از سایر مواد نسجی	۶۹۸	۳.۰
۶۳۰۲۱۰	شستنی‌های رخت‌خواب کشیاف یا قلاب‌باف	۶۹۲	۲.۹
۵۲۰۹۴۲	پارچه‌های موسوم به «دنیم»	۴۹۸	۲.۱
۶۳۰۷۱۰	کفشور، قاب دستمال، قابشور، گردگیر و سایر پارچه‌های همانند برای تمیز کردن	۴۳۹	۱.۹
۲۲۰۷۱۰	الکل اتیلیک تقلیب نشده که درجه الکل آن ۸۰ درصد حجمی یا بیشتر باشد	۴۲۵	۱.۸
۱۷۰۱۹۹	سایر شکر خام، بدون اضافه کردن مواد خوشبوکننده یا مواد رنگ‌کننده	۳۸۴	۱.۶
۹۰۱۸۹۰	سایر آلات و وسایل	۳۷۳	۱.۶
۶۲۰۳۴۲	ژاکت و ژاکت ورزشی از پنبه	۳۴۹	۱.۵
۶۱۰۵۹۰	پیراهن مردانه یا پسرانه، کشیاف یا قلاب‌باف، از پنبه	۳۳۲	۱.۴
۱۰۰۱۱۹	سایر گندم مخلوط گندم	۲۷۳	۱.۲
۶۱۱۰۹۰	پیراهن یقه اسکی، پولور، کاردیگان، جلیقه‌ها، و اشیای همانند، کشیاف یا قلاب‌باف، از سایر مواد نسجی	۲۶۸	۱.۱
۲۷۰۹۰۰	نفت خام (Petroleum oil) و روغن حاصل از مواد معدنی قیری، خام.	۲۶۲	۱.۱
۴۲۰۳۱۰	لباس	۲۵۹	۱.۱
۵۲۰۸۱۲	پارچه‌های تار و پودباف از پنبه، ساده باف، به وزن هر مترمربع بیش از ۱۰۰ گرم	۲۵۳	۱.۱
۶۱۰۹۱۰	تی‌شرت، از پنبه	۲۴۳	۱.۰
مجموع ردیف‌های فوق		۱۱,۴۶۰	۴۸,۵
کل صادرات کالایی پاکستان		۲۳,۶۳۱	۱۰۰

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی

مقاصد عمده صادراتی و مبادی عمده وارداتی پاکستان

- بزرگترین شریک تجاری پاکستان در بخش صادرات، ایالات متحده آمریکا است به طوری که ۱۶ درصد از صادرات کالایی پاکستان در سال ۲۰۱۸ به این کشور بوده است.
- چین و انگلستان رتبه‌های دوم و سوم بزرگترین مقاصد صادراتی پاکستان را به خود اختصاص داده‌اند. صادرات پاکستان به چین ۸ درصد و به انگلستان ۷ درصد از کل صادرات پاکستان را تشکیل می‌دهد.
- صادرات پاکستان به ۲۰ مقصد عمده صادراتی این کشور در مجموع حدود ۱۸ میلیارد دلار بوده که سهم ۷۶ درصدی از کل صادرات پاکستان را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۴- ۲۰ مقصد عمده صادراتی پاکستان در سال ۲۰۱۸			
ردیف	مقاصد صادراتی	ارزش صادرات ۲۰۱۸ (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات (درصد)
۱	ایالات متحده آمریکا	۳۸۰۳	۱۶
۲	چین	۱۸۱۸	۸
۳	انگلستان	۱۷۲۹	۷
۴	افغانستان	۱۳۴۸	۶
۵	آلمان	۱۳۱۰	۶
۶	امارات متحده عربی	۹۸۴	۴
۷	لهستان	۹۴۳	۴
۸	اسپانیا	۹۲۳	۴
۹	بنگلادش	۷۸۴	۳
۱۰	ایتالیا	۷۷۲	۳
۱۱	بلژیک	۶۶۶	۳
۱۲	فرانسه	۴۴۷	۲
۱۳	هند	۳۸۳	۲
۱۴	سريلانكا	۳۵۵	۲
۱۵	عربستان سعودی	۳۱۶	۱
۱۶	اندونزی	۳۰۳	۱
۱۷	ترکیه	۳۰۳	۱
۱۸	کره جنوبی	۲۹۷	۱
۱۹	ویتنام	۲۸۲	۱
۲۰	کنیا	۲۷۷	۱
	مجموع کشورهای فوق	۱۸۰۴۱	۷۶
	مجموع صادرات پاکستان	۲۳۶۳۱	۱۰۰

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی

- در سال ۲۰۱۸ بیشترین واردات پاکستان از کشور چین بوده (حدود ۱۴,۵ میلیارد دلار) است. این میزان سهم ۲۴,۲ درصدی از کل واردات پاکستان از جهان را شامل می‌شود.
- امارات متحده عربی با حدود ۹ میلیارد دلار و عربستان سعودی با حدود ۳ میلیارد دلار به ترتیب پس از کشور چین در جایگاه دوم و سوم بزرگترین صادرکنندگان به پاکستان قرار دارند. سهم امارات از واردات پاکستان ۱۴,۴ درصد و سهم عربستان ۵,۴ درصد است.
- ایران در میان کشورهای صادرکننده کالا به پاکستان جایگاه ۳۰ ام را به خود اختصاص داده و حدود ۰,۶ درصد از نیاز وارداتی پاکستان را در سال ۲۰۱۸ تامین کرده است.
- واردات پاکستان از ۲۰ مبدا عمده وارداتی خود حدود ۵۰,۵ میلیارد دلار بوده که سهمی بالغ بر ۸۳ درصد از نیاز وارداتی پاکستان را تامین می‌کند.

جدول ۵- ۲۰ مبدا عمده وارداتی پاکستان در سال ۲۰۱۸			
ردیف	مبای وارداتی	ارزش واردات ۲۰۱۸ (میلیون دلار)	سهم از کل واردات (درصد)
۱	چین	۱۴,۵۴۵	۲۴.۲
۲	امارات متحده عربی	۸,۶۶۹	۱۴.۴
۳	عربستان سعودی	۳,۲۴۲	۵.۴
۴	ایالات متحده آمریکا	۲,۹۴۷	۴.۹
۵	اندونزی	۲,۵۰۲	۴.۲
۶	قطر	۲,۳۸۶	۴.۰
۷	ژاپن	۲,۲۷۳	۳.۸
۸	هند	۱,۹۲۸	۳.۲
۹	تایلند	۱,۴۳۱	۲.۴
۱۰	کویت	۱,۴۰۸	۲.۳
۱۱	آلمان	۱,۲۹۹	۲.۲
۱۲	آفریقای جنوبی	۱,۲۳۸	۲.۱
۱۳	مالزی	۱,۱۶۰	۱.۹
۱۴	کره جنوبی	۹۶۲	۱.۶
۱۵	انگلستان	۸۶۵	۱.۴
۱۶	سنگاپور	۸۶۵	۱.۴
۱۷	عمان	۷۸۵	۱.۳
۱۸	سایر اروپا	۷۳۴	۱.۲
۱۹	ایتالیا	۶۲۴	۱.۰
۲۰	کانادا	۵۹۳	۱.۰
	مجموع کشورهای فوق	۵۰,۴۵۶	۸۳.۹
	مجموع واردات پاکستان	۶۰,۱۶۳	۱۰۰

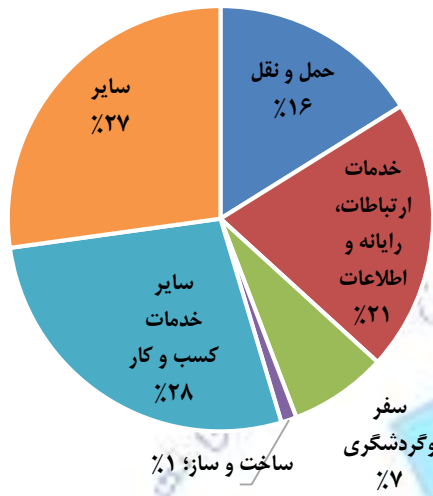
منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی

تجارت خدمات کشور پاکستان

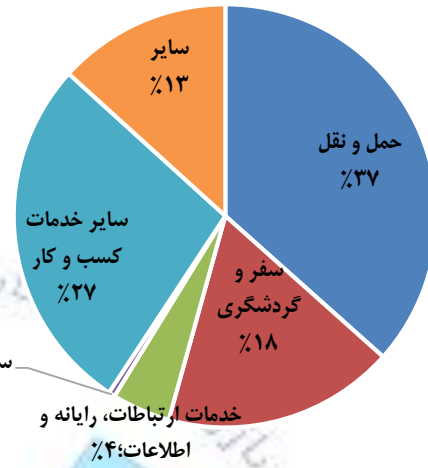
- براساس آمارهای مرکز تجارت بین‌المللی، پاکستان در سال ۲۰۱۸ حدود ۵,۳ میلیارد دلار صادرات خدمات و حدود ۱۰,۱ میلیارد دلار واردات خدمات داشته است.
- بیشترین سهم از صادرات خدمات در پاکستان به بخش سایر خدمات کسب و کار با سهم حدود ۲۸ درصد اختصاص داشته و پس از آن خدمات ارتباطات، رایانه و اطلاعات با ۲۱ درصد و حمل و نقل با ۱۶ درصد قرار دارد.
- در بخش واردات، خدمات حمل و نقل با سهم حدود ۳۷ درصدی بیشترین سهم را از واردات خدمات در پاکستان در سال ۲۰۱۸ به خود اختصاص داده است (نمودارهای ۲ و ۳).

نمودار ۳- ترکیب صادرات خدمات پاکستان در سال ۲۰۱۸

نمودار ۲- ترکیب واردات خدمات پاکستان در سال ۲۰۱۸

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی

تجارت کالایی پاکستان با ایران

براساس آمارهای مرکز تجارت بین‌المللی

- براساس آمارهای مرکز تجارت بین‌المللی، از حدود ۳۹۷ میلیون دلار تجارت کالایی پاکستان با ایران، حدود ۲۲۸ میلیون دلار مجموع صادرات پاکستان به ایران بوده که حدود ۰٫۱ درصد از ارزش کل صادرات پاکستان را تشکیل می‌دهد. همچنین کل واردات کالایی پاکستان از ایران در سال ۲۰۱۸ حدود ۳۷۴ میلیون دلار بوده و ۰٫۶ درصد از واردات پاکستان را به خود اختصاص داده است.
- مهم‌ترین کالای صادراتی پاکستان به ایران، «سایر انواع کاغذ و مقوای صمغ زده یا چسب زده» با کد تعرفه ۴۸۱۱۵۹ بوده که حدود ۱۷٫۵ میلیون دلار از کل ارزش صادرات پاکستان به ایران را به خود اختصاص داده است. این گروه کالایی بیشترین سهم را (سهم ۷۷ درصدی) در میان کالاهای صادراتی پاکستان به ایران به خود اختصاص داده است. این در حالی است که «برنج نیمه سفید شده» که دومین کالای عمده صادرات پاکستان به ایران است، تنها ۵ درصد از صادرات پاکستان به ایران را تشکیل می‌دهد.
- در میان اقلام عمده وارداتی پاکستان از ایران در سال ۲۰۱۸، بیشترین میزان واردات متعلق به کد تعرفه ۲۷۱۱۱۹ با شرح «سایر گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی شکل» بوده است. میزان واردات پاکستان از ایران در این گروه کالایی حدود ۸۹ میلیون دلار است که سهم حدود ۲۴ درصدی از کل ارزش واردات پاکستان از ایران را به خود اختصاص داده است. پس از آن روغن‌های سبک و فرآورده‌های آن با سهم ۱۳ درصدی از کل واردات پاکستان از ایران، بیشترین میزان واردات را به خود اختصاص داده است.

جدول ۶- ۲۰ قلم عمده صادراتی پاکستان به ایران بر اساس آمارهای مرکز تجارت بین‌المللی در سال ۲۰۱۸			
ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش صادرات ۲۰۱۸ (هزار دلار)
۱	۴۸۱۱۵۹	سایر کاغذ و مقوای صمغ زده یا چسب زده	۱۷۵۳۹
۲	۱۰۰۶۳۰	برنج نیمه سفید شده یا کامل سفید شده، حتی صیقلی یا براق شده	۱۱۷۸
۳	۳۹۲۳۵۰	سربطری، سرپوش، کلاهک و سایر درپوش‌ها	۹۸۴
۴	۳۹۲۰۱۰	سایر صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک و تیغه از مواد پلاستیکی غیر اسفنجی، از پلیمرهای اتیلن	۸۴۲
۵	۶۳۰۶۲۹	روپوش کالا، پرده سایبان، پرده سایبان در و پنجره؛ چادر؛ بادبان برای کشتی، برای تخته‌های بادبان‌دار یا برای ارابه‌های شرعی؛ اشیای اردوزنی از سایر مواد نسجی	۵۵۵
۶	۹۰۱۵۸۰	سایر آلات و دستگاه‌ها برای تعیین شکل و ابعاد زمین، نقشه‌برداری، مساحی، ترازگیری، فتوگرامتری، آبنگاری، اقیانوس‌نگاری، آب‌شناسی، هواشناسی یا ژئوفیزیکی، به استثنای قطب‌نماها؛ مسافت‌یاب‌ها	۴۸۱
۷	۹۰۱۸۹۰	سایر آلات و وسایل مورد استفاده در علوم پزشکی، جراحی، دندانپزشکی	۲۳۴
۸	۳۹۰۱۱۰	پلی اتیلن با وزن (چگالی) مخصوص کمتر از ۰٫۹۴	۲۳۳
۹	۸۹۰۱۹۰	سایر وسایل نقلیه آبی برای حمل و نقل کالا و سایر وسایل نقلیه آبی برای حمل و نقل توام اشخاص و کالا	۲۱۴
۱۰	۱۲۰۷۴۰	دانه کنجد	۹۹
۱۱	۷۶۰۷۱۱	ورق و نوار نازک از آلومینیوم (حتی چاپ شده یا ملصق بر روی کاغذ، مقوای، مواد پلاستیک یا روی تکیه‌گاه از مواد همانند) به ضخامت حداکثر ۰/۲ میلیمتر (بدون احتساب تکیه‌گاه) صرفاً نورد شده	۸۷
۱۲	۰۵۰۷۹۰	کاسه لاک‌پشت، استخوان آرواره نهنگ و همچنین تیغه‌های آن یا سایر پستانداران دریایی، شاخ، شاخ منشعب، سم و ناخن، چنگال و منقار، کارنشته یا به طور ساده آماده شده، ولی بریده نشده به شکل معین؛ پودر و آخال این محصولات.	۷۴
۱۳	۶۳۰۱۴۰	پتو و زیرانداز سفری (غیر از پتوی برقی) از الیاف سنتتیک	۶۳
۱۴	۸۴۰۷۱۰	موتورهای پیستونی درون سوز جرعه‌ای - احتراقی تناوبی یا دوار - موتور وسایل نقلیه هوایی	۵۱
۱۵	۶۱۱۶۱۰	دستکش؛ دستکش یا انگشتی و نیم دستکش، کشباف یا قلاب‌باف، آغشته، اندوده یا پوشانده شده با مواد پلاستیک یا کائوچو	۴۲
۱۶	۹۵۰۶۶۲	توپ‌های بادی	۱۹
۱۷	۶۱۰۳۴۹	لباس به صورت دست، به صورت مجموعه از سایر مواد نسجی	۱۴
۱۸	۴۲۰۳۱۰	لباس	۹
۱۹	۷۶۰۷۲۰	ورق و نوار نازک از آلومینیوم به ضخامت حداکثر ۰/۲ میلیمتر، روی تکیه‌گاه	۹
۲۰	۴۹۰۱۹۹	سایر کتاب، بروشور، جزوه چاپ شده و مطالب چاپ‌شده همانند، حتی به صورت اوراق مجزا.	۸
مجموع ردیف‌های فوق			۲۲،۷۳۵
مجموع کل صادرات پاکستان به ایران			۲۲،۷۷۴

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی

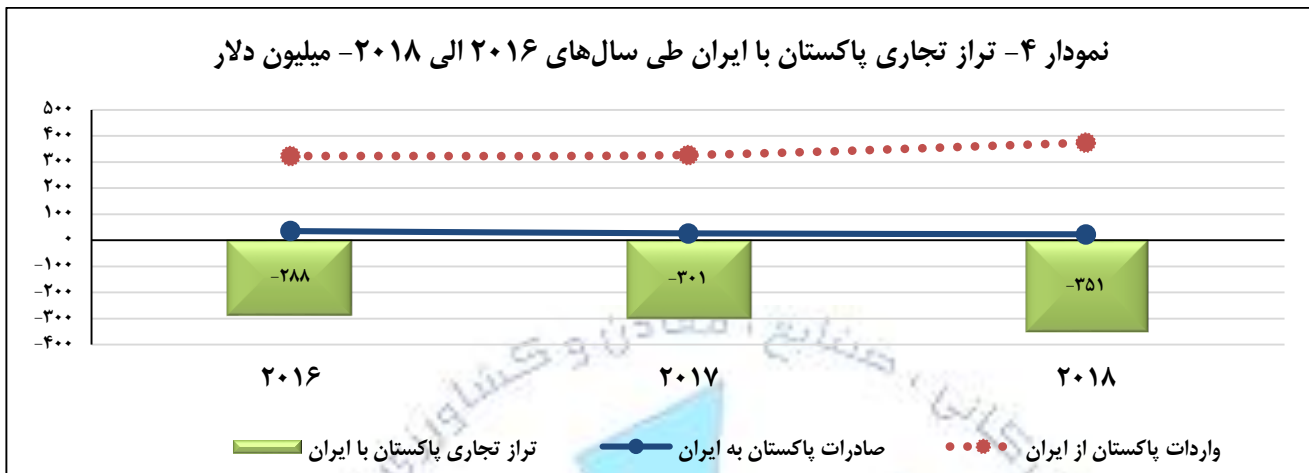

جدول ۷-۲۰ قلم عمده وارداتی پاکستان از ایران بر اساس آمارهای مرکز تجارت بین‌المللی در سال ۲۰۱۸			
ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش واردات ۲۰۱۸ (هزار دلار)
۱	۲۷۱۱۹	سایر گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی شکل	۸۸,۷۹۹
۲	۲۷۱۰۱۲	روغن‌های سبک و فرآورده‌های آن	۴۹,۸۳۷
۳	۲۷۱۶۰۰	نیروی برق	۴۰,۴۵۹
۴	۲۷۱۳۲۰	قیر نفت	۳۱,۵۰۴
۵	۰۷۱۳۲۰	نخود	۲۹,۲۹۵
۶	۲۷۱۰۱۹	سایر(نفت و روغن‌های حاصل از مواد معدنی قیری غیر خام)	۲۸,۸۸۱
۷	۶۹۰۷۳۳	کاشی و چهارگوش و لوح سرامیکی برای فرش کردن یا روکش کردن آتشدان یا دیوار؛ با ضریب جذب آب وزنی بیش از ۱۰ درصد	۲۸,۰۸۱
۸	۰۸۰۴۱۰	خرما	۹,۹۹۰
۹	۷۲۰۴۴۹	سایر قراضه و ضایعات چدن، آهن یا فولاد، شمش‌های حاصل از ذوب مجدد ضایعات آهن یا فولاد.	۵,۸۹۸
۱۰	۴۱۰۲۲۱	پوست خام حیوانات از نوع گوسفند یا بره (تازه یا نمک‌زده، خشک‌شده، آهک‌زده، اسیدشویی شده (پیکله))	۵,۴۶۱
۱۱	۲۵۲۳۲۹	سایر سیمان‌های هیدرولیک (پرتلند) (همچنین سیمان‌های پودرنشده معروف به «کلینکر»)، حتی رنگ شده	۴,۰۲۸
۱۲	۵۷۰۲۳۰	فرش و سایر کفپوش‌ها از مواد نسجی، منگوله باف، حتی آماده مصرف از سایر مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی	۳,۸۰۰
۱۳	۰۸۰۲۵۱	پسته درون غلاف سخت	۳,۴۷۰
۱۴	۲۵۲۳۱۰	سیمان‌های پودرنشده معروف به کلینکر	۲,۸۳۹
۱۵	۴۰۰۲۱۹	سایر کائوچوها	۲,۴۳۴
۱۶	۰۹۰۹۲۱	تخم گشنیز خرد نشده و ساییده نشده	۲,۳۷۶
۱۷	۷۰۱۳۹۹	سایر ظروف شیشه‌ای از نوع مورد استفاده برای (سر) میز، آشپزخانه، توالت، محل کار، تزئینات داخلی مقاصد مشابه (به غیر از آنچه که مشمول ردیف ۱۰ یا ۱۸ می‌باشد).	۲,۱۷۵
۱۸	۷۲۰۲۲۹	سایر فلوسیلیسیوم	۲,۰۴۲
۱۹	۳۹۱۵۹۰	آخال، دم‌چیچی و خرده‌ریز از مواد پلاستیکی از سایر مواد پلاستیکی	۲,۰۳۱
۲۰	۲۷۱۲۹۰	سایر وازلین؛ موم پارافین، موم نفتی با ذرات ریزمتیلور، «موم اسلاک»، اوزوکریت، موم لینییت، موم تورب، سایر موم‌های معدنی و محصولات مشابه که از سنتز یا به طریق دیگر به دست می‌آیند، حتی رنگ شده.	۲,۰۲۳
مجموع ردیف‌های فوق			۳۴۵,۴۲۳
مجموع کل واردات پاکستان از ایران			۳۷۳,۹۷۲

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی

معاونت بررسی های اقتصادی

➤ مطابق نمودار ۴، بررسی تراز تجاری پاکستان با ایران طی ۳ سال گذشته نشان می‌دهد که تجارت پاکستان با ایران دارای مزاد تجاری به نفع ایران بوده است.

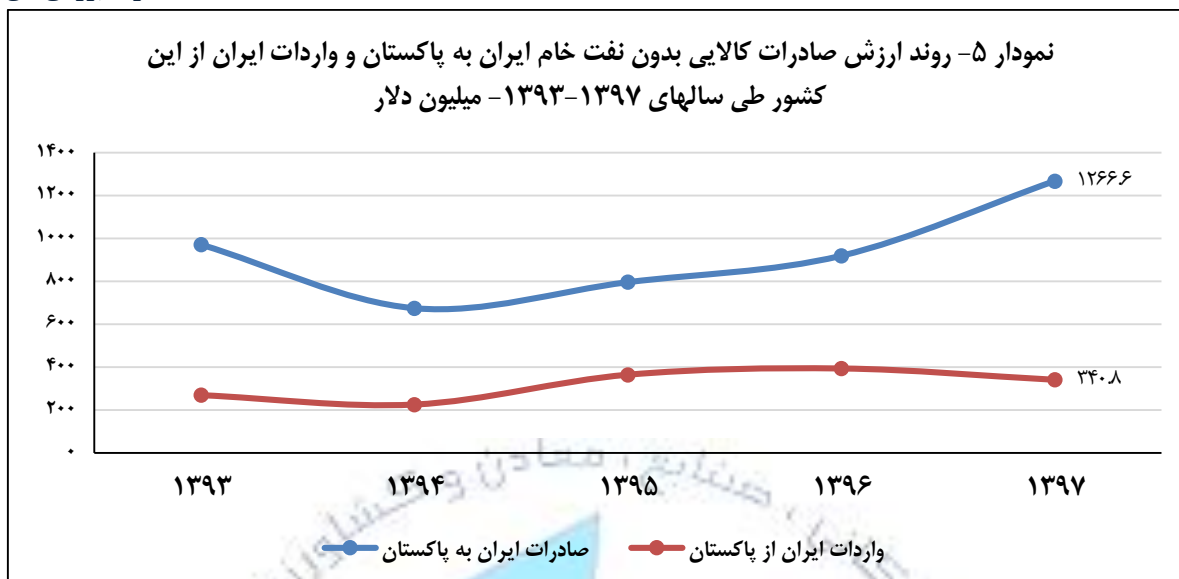

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی

تجارت کالایی ایران و پاکستان براساس آمارهای گمرک ایران

➤ بررسی آمارهای تجارت کالایی بدون نفت خام ایران با پاکستان براساس آمارهای گمرک نشان می‌دهد واردات ایران از پاکستان پس از یک کاهش حدود ۱۶ درصدی در سال ۱۳۹۴ در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ افزایش یافته اما از سال ۱۳۹۷ مجدداً با کاهش حدود ۱۳ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۶ مواجه شده و به حدود ۳۴۱ میلیون دلار رسیده است.

➤ مطابق آمار گمرک ایران، صادرات ایران به پاکستان در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ کاهش حدود ۳۱ درصدی را تجربه کرده اما از سال ۱۳۹۵ روند صادرات ایران به پاکستان صعودی شده است. بیشترین رشد صادرات ایران به پاکستان طی ۵ سال اخیر در سال ۱۳۹۷ و حدود ۳۸ درصد (نسبت به سال ۱۳۹۶) بوده است. با این افزایش رقم صادرات ایران به پاکستان در پایان سال ۱۳۹۷ به حدود ۱,۳ هزار میلیارد دلار رسیده است. تفاوت آمار صادرات ایران به پاکستان (گمرک) با واردات پاکستان از ایران (مرکز تجارت بین‌المللی) و بالاتر بودن آمار گمرک ایران، می‌تواند ناشی از دلایل مختلفی از جمله کم‌اظهاری واردکنندگان پاکستان و اشتباهات آماری گمرکات دو کشور باشد لذا بنظر می‌رسد ضرورت دارد ترتیبی اتخاذ شود تا با همکاری گمرکات دوطرف، نسبت به رفع مغایرت آماری مزبور اقدام شود.

منبع داده‌ها: گمرک ایران

در فهرست اقلام عمده صادراتی ایران به پاکستان «قیرنفت» با ارزش صادرات حدود ۱۰۳ میلیون دلاری، مهم‌ترین کالای صادراتی ایران به پاکستان بوده (این رقم بر اساس آمار مرکز تجارت بین‌المللی ۳۱,۵ میلیون دلار بوده و این کالا در جایگاه چهارم در کالاهای عمده بوده) و «برنج نیمه سفید و کامل سفید» با ارزش واردات حدود ۲۳۸ میلیون دلاری، مهم‌ترین کالای وارداتی ایران از این کشور محسوب می‌شود (این رقم بر اساس آمار مرکز تجارت بین‌المللی ۱,۲ میلیون دلار و در جایگاه دوم در کالاهای عمده بوده). جدول ۸ و ۹ اقلام عمده صادراتی ایران به پاکستان و وارداتی ایران از پاکستان را بر اساس آمار گمرک ایران نشان می‌دهد.

جدول ۸-۲۰ قلم عمده صادراتی ایران به پاکستان در سال ۱۳۹۷ براساس آمارهای گمرک ایران

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	وزن-هزار تن	ارزش - میلیون دلار
۱	۲۷۱۳۲۰۰۰	قیرنفت	۴۵۵.۴	۱۰۳.۴
۲	۲۷۱۱۱۹۹۰	سایر گازهای نفتی و هیدروکربورهای گازی شکل مایع شده غیر مذکور در ظروف یک هزار سانتی متر مکعب و بیشتر	۱۸۹.۶	۸۷.۸
۳	۲۷۱۰۱۲۹۰	سایر روغن های سبک و فرآورده ها بجز بنزین	۱۸۸.۶	۸۱.۳
۴	۲۷۱۱۱۲۹۰	پروپان مایع شده در ظروف یک هزار سانتی متر مکعب و بیشتر	۱۳۵.۵	۶۷.۶
۵	۰۷۱۳۲۰۹۰	سایر سبزیجات غلافدار خشک شده حتی پوست کنده یا لپه شده بجز لپه	۳۰.۶	۵۰.۲
۶	۳۹۲۳۲۹۹۰	سایر غیر از ردیف های مشمول ۳۹۲۳۱۰۰۰ لغایت ۳۹۲۳۲۹۱۰	۱۶.۲	۴۶.۷
۷	۰۸۰۲۵۱۰۰	پسته ها با پوست تازه یا خشک	۴.۹	۳۷.۸
۸	۷۳۱۳۱۰۹۰	سایر میله های گرم نورد شده بصورت طومارهای نامنظم پیچیده شده دارای دندان، برآمدگی گودی یاغیره که در جای دیگری ذکر نشده باشد	۷۳.۹	۳۷.۵
۹	۶۹۰۷۳۲۰۰	کاشی، چارگوش و لوح با ضریب جذب آب وزنی بیش از ۰/۵ درصد و حداکثر ۱۰ درصد	۳۳۹.۶	۳۷.۱
۱۰	۱۸۰۶۹۰۰۰	شکلات، غیره، حاوی کاکائو، به صورت غیر از بلوک، تخته، میله یا قلم، غیر مذکور در جای دیگر	۵.۱	۲۹.۲
۱۱	۰۸۰۴۱۰۶۰	خرما زاهدی تازه یا خشک کرده	۳۲.۳	۲۸.۹

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۸-۲۰ قلم عمده صادراتی ایران به پاکستان در سال ۱۳۹۷ براساس آمارهای گمرک ایران				
ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	وزن-هزار تن	ارزش - میلیون دلار
۱۲	۳۹۲۳۱۹۰	سایر کیسه، کیسه کوچک از پلی اتیلن بجز کیسه خون، کیسه اسپتیک ۵ لایه مقاوم در مقابل نفوذ هوا و اکسیژن	۱۲.۵	۲۷.۴
۱۳	۲۷۱۰۱۹۹۰	سایر فرآورده های غیر مذکور دارای ۷۰٪ وزنی یا بیشتر نفت یا روغن های معدنی قیری	۴۵.۶	۲۶.۵
۱۴	۰۸۰۴۱۰۴۰	خرما مضافتی تازه یا خشک کرده	۱۶.۷	۲۴.۶
۱۵	۲۷۱۱۱۳۹۰	بوتان مایع شده در ظروف یک هزار سانتی متر مکعب و بیشتر	۵۰.۸	۲۴.۵
۱۶	۲۰۰۹۸۹۹۰	سایر آب میوه تغلیظ شده به استثنای (کنساتره موز، انبه، گودا، پشن فروت، لیچی)	۲۲.۱	۲۳.۲
۱۷	۵۷۰۲۹۲۰۰	کف پوش های غیرمخملی باف، از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف.	۲.۹	۱۵.۹
۱۸	۱۹۰۵۳۱۰۰	بیسکویت هایی که به آن ها مواد شیرین کننده افزوده اند	۸.۵	۱۵.۶
۱۹	۳۴۰۲۱۱۳۰	الکیل بنزن سولفونه	۱۳.۷	۱۴.۳
۲۰	۲۰۰۷۹۹۹۰	مریا، ژله، مارمالاد، پوره و خمیر میوه یا با افزودن قند غیر مذکور در جای دیگر غیر هموژنیزه	۶.۲	۱۴.۳
مجموع ردیف های فوق				
مجموع کل صادرات ایران به پاکستان			۱۶۵۰.۷	۷۹۴
مجموع کل صادرات ایران به پاکستان			۲۸۳۵.۴	۱۰۲۶۶۶

منبع داده ها: گمرک ایران

جدول ۹-۲۰ قلم عمده وارداتی ایران از پاکستان در سال ۱۳۹۷ براساس آمارهای گمرک ایران				
ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	وزن-هزار تن	ارزش - میلیون دلار
۱	۱۰۰۶۳۰۰۰	برنج نیمه سفیدشده، برنج کامل سفید شده حتی صیقلی یا براق شده	۲۴۶.۴	۲۳۷.۹
۲	۱۲۰۷۴۰۰۰	دانه کنجد حتی خرد شده	۲۸	۴۱.۶
۳	۴۸۱۱۹۰۲۰	قوطی و جعبه چند لایه به هم فشرده از لایه های متفاوت که لایه های مختلف متشکله در پروسه تولید به صورت یکنواخت و همگن به هم اتصال داده شده باشند برای بسته بندی مواد غذایی	۳.۸	۱۶.۱
۴	۰۸۰۴۵۰۰۰	گلایه هندی، انبه و منگوتین، تازه یا خشک کرده	۱۷.۶	۱۲.۵
۵	۰۱۰۲۲۹۰۰	سایر حیوانات از نوع گاو بجز مولد نژاد خالص	۶.۲	۱۱.۴
۶	۰۲۰۱۳۰۹۰	... سایر/گوشت حیوانات از نوع گاو، تازه یا سرد کرده.	۱.۸	۱۰.۵
۷	۰۱۰۶۱۳۰۰	شترها و سایر گونه های شتر	۱	۱.۷
۸	۰۱۰۲۲۱۲۰	گاو گوشتی مولد نژاد خالص	۰.۹	۱.۶
۹	۹۰۱۸۱۹۹۰	سایر دستگاه های برقی تشخیص بیماری غیر مذکور در جای دیگر	۰.۰۰۴	۰.۹
۱۰	۰۱۰۶۱۳۹۰	سایر شترها	۰.۵	۰.۹
۱۱	۸۴۲۲۳۰۰۰	ماشین آلات برای پرکردن، بستن، درپوش گذاشتن یا درزگیری کردن بطری ها، پیت ها و غیره و دستگاه های گازدا رکردن نوشابه ها	۰.۰۱	۰.۸
۱۲	۹۰۱۸۹۰۹۰	سایر آلات و وسایل مورد استفاده در علوم پزشکی، جراحی و دامپزشکی، غیر مذکور در جای دیگر	۰.۰۱	۰.۸
۱۳	۹۰۱۸۴۹۹۰	سایر آلات و وسایل مورد استفاده در علوم دندانپزشکی غیر مذکور در جای دیگر	۰.۰۲	۰.۷
۱۴	۰۸۰۳۱۰۰۰	موز سبز تازه یا خشک کرده	۰.۹	۰.۶
۱۵	۵۳۱۰۱۰۰۰	پارچه تاروپودباف از کنف یا سایرالیاف نسجی پوسته ساقه نباتات شماره ۵۳۰۳، سفیدنشده.	۰.۴	۰.۵

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۹- ۲۰ قلم عمده وارداتی ایران از پاکستان در سال ۱۳۹۷ براساس آمارهای گمرک ایران				
ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	وزن - هزار تن	ارزش - میلیون دلار
۱۶	۳۹۰۳۱۹۹۰	سایر پلی استیرن غیر قابل انبساط باشکال ابتدایی غیر مذکور در جای دیگر	۰.۲	۰.۴
۱۷	۵۹۰۳۹۰۹۰	سایر پارچه های نسجی آغشته شده یا منطبق شده با مواد پلاستیکی غیر مذکور در جای دیگر	۰.۱	۰.۲
۱۸	۸۴۱۴۴۰۹۰	سایر کمپرسورهای هوا که روی شاسی چرخ دار و قابل یدک کش سوار شده اند، غیر مذکور در جای دیگر	۰.۰۲	۰.۲
۱۹	۷۳۱۰۱۲۰۰	محصولات از آهن یا فولاد غیر ممزوج تخت نوردشده، باپهنای حداقل ۶۰۰ mm به ضخامت کمتر از ۰/۵ میلیمتر آبکاری شده... باقلع	۰.۳	۰.۲
۲۰	۲۱۰۶۹۰۹۰	سایر فرآورده های غذایی که در جای دیگر مذکور یا مشمول نباشد	۰.۱	۰.۲
مجموع ردیف های فوق				
			۳۰۸.۴	۳۳۹.۷
مجموع واردات ایران از پاکستان				
			۳۰۸.۸	۳۴۰.۸

منبع داده ها: گمرک ایران

تجارت کالایی پاکستان با ایران و خاورمیانه

- بر اساس آمارهای مرکز تجارت بین المللی، کشور پاکستان در سال ۲۰۱۸ از مجموع حدود ۶۰ میلیارد دلار واردات از جهان، حدود ۱۷,۵ میلیارد دلار آن را از منطقه خاورمیانه و حدود ۰,۴ میلیارد دلار آن را از کشور ایران وارد کرده است.
- سهم خاورمیانه در تامین نیاز وارداتی پاکستان در سال ۲۰۱۸ حدود ۲۹ درصد بوده که این سهم نسبت به سال های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ افزایش یافته است.
- سهم ایران از کل صادرات خاورمیانه به پاکستان در سال ۲۰۱۸ نسبت به دو سال قبل آن کاهش یافته و از ۲,۹ درصد در سال ۲۰۱۶ به ۲,۱ درصد در سال ۲۰۱۸ رسیده است.
- سهم ایران از کل صادرات جهان به پاکستان در سال ۲۰۱۸ حدود ۰,۶ درصد بوده که این سهم نسبت به سال ۲۰۱۷ افزایش اندکی داشته است.
- در سال ۲۰۱۸ نسبت به سال ۲۰۱۷ واردات پاکستان از خاورمیانه با رشد حدود ۱۷ درصدی و واردات آن از ایران با رشد حدود ۱۴ درصدی مواجه شده است.

جدول ۱۰- واردات پاکستان از جهان، ایران و خاورمیانه - میلیارد دلار			
	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸
جهان	۴۷	۵۷.۴	۶۰.۲
خاورمیانه	۱۱.۲	۱۵.۰	۱۷.۵
ایران	۰.۳	۰.۳	۰.۴

منبع داده ها: مرکز تجارت بین المللی

معاونت بررسی های اقتصادی

بر اساس اطلاعات اخیر مرکز آمار پاکستان، ایران بیستمین کشور در فهرست واردکنندگان عمده پاکستان طی سه ماه جولای تا اکتبر ۲۰۱۹ قرار دارد و طی این مدت واردات از ایران برابر با ۱۹۴ میلیون دلار گزارش شده که نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۸ که برابر با ۱۰۵٫۸ میلیون دلار بوده، حدود ۸۸ میلیون دلار افزایش داشته است. سهم ایران از کل واردات کالایی پاکستان در جولای تا اکتبر ۲۰۱۹ برابر با ۱٫۲۵ درصد بوده که نسبت به رقم ۰٫۶۹ درصد مدت مشابه سال ۲۰۱۸، تقریباً دوبرابر شده است.

یکی از نکات قابل توجه در فهرست واردکنندگان عمده کالایی به پاکستان طی سه ماه جولای تا اکتبر ۲۰۱۹، قراردادن کشور افغانستان در ردیف ۱۵ام است که سهم افغانستان از کل واردات پاکستان حدود ۱٫۶ درصد بوده و واردات پاکستان از این کشور، ۲۷ درصد از ایران بیشتر است. با وجود رشد دوبرابری صادرات کالایی ایران به پاکستان، همچنان رقم صادرات ایران در مقایسه با پتانسیل های موجود و سهم سایر کشورها در بازار کالایی پاکستان، کم است.

جمع بندی

با توجه به آخرین اطلاعات تجاری پاکستان در مرکز تجارت بین المللی و آمارهای تجارت ایران با این کشور در گمرک ایران می توان گفت:

- شاید یکی از مهم ترین راهکارها برای توسعه تجارت بین ایران و پاکستان، برقراری تجارت آزاد فیما بین است. موضوع برقراری تجارت آزاد بین پاکستان و سایر طرف های تجاری یکی از موضوعات کاری دولت این کشور است و تاکنون موافقت تجارت آزاد بین پاکستان با کشورهایی مانند امریکا، افغانستان، مالزی و غیره برقرار شده که باعث افزایش صادرات پاکستان به این کشورها نیز شده است. علی رغم طرح موضوع از سوی برخی کارشناسان و فعالان اقتصادی، هنوز اقدام موثری در این زمینه از سوی دولت انجام نشده است. لازم است این مطالبه، پیگیری شود.
- با توجه به اشتراکات فرهنگی و یا اجتماعی، توسعه گردشگری بین دو کشور هم می تواند زمینه ساز رونق صنعت گردشگری طرفین و ایجاد درآمدهای ارزی شود. پایش روند آمارهای مربوط به گردشگران پاکستانی ورودی به ایران بر حسب هدف از سفر و مدت ماندگاری و برنامه ریزی منسجم برای ارتقاء آن، از جمله اقداماتی است که با همکاری نهادهای فراگیر بخش خصوصی و سازمان های دولتی ذیربط، قابل انجام است.
- در سال ۲۰۱۸ واردات کالایی پاکستان از جهان نسبت به سال ۲۰۱۷ افزایش ۴ درصدی و واردات آن از ایران در این سال نسبت به سال قبل آن با رشد ۱۴ درصدی مواجه شده است. بررسی ها نشان می دهد عمده دلیل افزایش واردات پاکستان از ایران به علت رشد ۵۹ درصدی ارزش واردات کالایی تحت کد تعرفه ۲۷۱۱۱۹ «سایر گازهای نفتی و هیدروکربورهای گازی شکل» پاکستان از ایران در سال ۲۰۱۸ بوده است.
- در مقابل، در برخی از کالاهای عمده صادراتی ایران در این سال، شاهد افت صادرات ایران به پاکستان بوده ایم و نکته جالب این است که در مورد برخی از این کالاها کل واردات پاکستان از جهان نه تنها کاهش نداشته

معاونت بررسی های اقتصادی

بلکه با افزایش همراه بوده است. از جمله این کالاها می‌توان به «قیرنفت» با کد تعرفه ۲۷۱۳۲۰، «سایر قراضه‌ها و چدن» تحت کد تعرفه ۷۲۰۴۴۹ و «سایر سیمان‌های پرتلند» با کد تعرفه ۲۵۲۳۲۹ اشاره کرد.

- بیشترین واردات پاکستان در سال ۲۰۱۸ مربوط به کالاهای گروه ۲۷ کتاب مقررات صادرات و واردات از جمله «نفت خام و روغن حاصل از مواد معدنی قیری، خام» با کد تعرفه ۲۷۰۹۰۰، «روغن‌های سبک و فرآورده‌های آن» با کد تعرفه ۲۷۱۰۱۲، «گاز طبیعی» با کد تعرفه ۲۷۱۱۱۱ و «سایر روغن‌های نفتی و روغن‌های حاصل از مواد معدنی قیری» با کد تعرفه ۲۷۱۰۱۰ اختصاص داشته است. با این وجود طبق آمار مرکز تجارت بین‌المللی، در برخی از این گروه‌های کالایی، ایران جایگاهی در میان مبادی عمده وارداتی پاکستان نداشته و در برخی دیگر سهم بسیار ناچیزی از نیاز وارداتی پاکستان را تامین می‌کند.
- با توجه به مطالب فوق ارجح است ضمن تلاش برای جلوگیری از افت ارزش صادرات کالایی ایران ترتیبی اتخاذ شود تا زمینه‌ها و فرصت‌های جدید برای سایر کالاهای دارای پتانسیل صادراتی به پاکستان نیز شناسایی و توسعه داده شود.

